

MIĘDZYNARODOWA KARTA OGRODÓW IFLA-ICOMOS

KARTA FLORENCKA

Preambuła

Międzynarodowy Komitet ICOMOS-IFLA ds. Ogrodów Historycznych, na zebraniu w dniu 21 maja 1981 r., we Florencji, postanowił opracować „Kartę” dotyczącą ochrony ogrodów historycznych, która będzie nosić nazwę „Karty Florenckiej”. Dokument ten został zatwierdzony przez ICOMOS w dniu 15 grudnia 1981 r. Ma on na celu uzupełnienie „Karty Weneckiej” w tym specyficznym zakresie ochrony.

A. DEFINICJE I CELE

art. 1. Ogród historyczny stanowi kompozycję architektoniczno-roślinną, która – z punktu widzenia historii lub

sztuki – posiada wartość ogólnospołeczną. Jako taka jest ona uznana za zabytek.

art. 2. Ogród historyczny jest kompozycją architektoniczną, której materiał podstawowy stanowi roślinność, a więc materiał żywy podlegający zniszczeniu i odrodzeniu. Jego wygląd jest wynikiem stałej równowagi pomiędzy rozwojem i zanikaniem natury zgodnie z rytmem przemijania pór roku, a wolą artysty i umiejętnościem działaniem mającym na celu jego utrwalenie.

art. 3. Jako zabytek, ogród historyczny powinien być chroniony zgodnie z duchem „Karty Weneckiej”, natomiast jako **zabytek żywy** podlega on przepisom specjalnym zawartym w tym dokumencie.

art. 4. Kompozycja architektoniczna ogrodu historycznego obejmuje:

– jego rozplanowanie wraz z rzeźbą terenu,

– zespoły roślinne, ich rodzaje, rozmiary, grę kolorów, ich zgrupowanie i zróżnicowanie wysokości w każdej z grup,

– elementy konstrukcyjne i dekoracyjne,

– wody ruchome i stojące, w których odbija się niebo.

art. 5. Jako wyraz ścisłego związku pomiędzy cywilizacją i naturą, przeznaczony do rozmyślań i marzeń, ogród jest kosmicznym obrazem świata, „rajem” w etymologicznym znaczeniu tego słowa, lecz równocześnie stanowi on znaną danej kultury, danego stylu, danej epoki, czasem oryginalności jego twórcy.

art. 6. Określenie „ogród historyczny” odnosi się zarówno do skromnych założeń ogrodowych jak i do parków zaplanowanych lub parków krajobrazowych.

art. 7. Ogród sam w sobie czy też związany z budowlą zabytkową, której stanowi nierozzerwalne uzupełnienie, nie może być oddzielony od swego otoczenia, czy będzie nim środowisko miejskie czy wiejskie, sztuczne czy naturalne.

art. 8. Miejsce historyczne (obszar historyczny) stanowi określony krajobraz przypominający o ważnym zdarzeniu historycznym, wywodzącym się ze wspaniałej legendy lub z walki epicznej, będącej tematem znanego obrazu itp.

art. 9. Ochrona ogrodów historycznych wymaga ich identyfikacji i inwentaryzacji. Powoduje konieczność różnych działań takich jak: utrzymanie, konserwacja, restauracja (odnowa). Można ewentualnie dopuścić jeszcze restytucję. **Autentyczność** ogrodu historycznego dotyczy w jednakiej mierze jego rysunku i wielkości poszczególnych jego części jak i jego dekoracji, wyboru roślin lub materiałów, z których się składa.

B. UTRZYMANIE, KONSERWACJA, RESTAURACJA (ODNOWA), RESTITUCJA

art. 10. Każde działanie mające na celu utrzymanie, konserwację, restaurację lub restytucję ogrodu historycznego lub jego części musi brać pod uwagę wszystkie jego elementy. Oddzielenie po-

szczególnych zabiegów byłoby szkodliwe dla łączących je powiązań.

Utrzymywanie i konserwowanie

art. 11. Utrzymywanie i konserwowanie ogrodu historycznego jest podstawową działalnością z natury rzeczy stałą. Ponieważ zasadniczym materiałem jest tu roślinność – obiekt będzie utrzymywany poprzez wymianę punktową, a w działaniu długoterminowym poprzez cykliczne odnawianie (przycinanie i sadzenie już wyhodowanych roślin).

art. 12. Wybór rodzajów drzew, krzewów, roślin i kwiatów, które są stale wznawiane, powinien się dokonywać z uwzględnieniem przyjętych ogólnie zwyczajów w różnych strefach przyrodniczych i kulturowych, z nieustanną troską o znalezienie gatunków właściwych dla zachowania cech oryginalnych ogrodu.

art. 13. Elementy architektoniczne, rzeźby i dekoracje, zarówno nieruchome jak ruchome nie powinny być przesuwane chyba tylko w tym przypadku, kiedy wymaga tego konserwacja lub restauracja ogrodu. Wymiana czy restauracja elementów zagrożonych zniszczeniem powinna być dokonana zgodnie z przepisami „Karty Weneckiej”, a data każdej wymiany powinna być zaznaczona.

art. 14. Ogród historyczny powinien być konserwowany w jego własnym otoczeniu (środowisku). Wszelkie zmiany środowiska fizycznego, które groziłyby równowadze ekologicznej, powinny być zabronione. Dotyczy to całości urządzeń infrastruktury naziemnej czy też podziemnej (kanalizacji), systemów irygacyjnych, dróg, parkingów, ogrodzeń, systemów zabezpieczających, użytkowania itd.)

Restauracja i restytucja

art. 15. Każda restauracja, a tym bardziej restytucja ogrodu historycznego może być przedsięwzięta dopiero po dokonaniu analizy polegającej na badaniach archeologicznych i na zebraniu wszystkich dokumentów dotyczących danego ogrodu lub ogrodów o analogicznym charakterze w

celu zapewnienia mającym nastąpić działaniem charakteru naukowego. Przed przystąpieniem do prac wykonawczych, badania te powinny być zakończone wnioskami, które zostaną poddane pod rozagę i uzależnione od zgody kolegalnej.

art. 16. Interwencja restauratora powinna uwzględnic ewolucję danego ogrodu. W zasadzie nie powinno się uprzywilejowywać jednej epoki na niekorzyść drugiej, chyba że stopień zniszczenia niektórych części ogrodu staje się wyjątkowo powodem restytucji uzasadnionej z tytułu istniejących pozostałości lub nieodpartej dokumentacji. Mogą też być przedmiotem ewentualnej restytucji te części ogrodu, które są najbliższe położone w stosunku do budowli zabytkowej dla uwidocznienia ich jednolitości.

art. 17. Jeżeli ogród historyczny znikł całkowicie lub gdy się posiada tylko niepewne elementy poprzednich etapów jego istnienia, nie można wówczas podejmować restytucji związanej z pojęciem ogrodu historycznego. Dzieło, które byłoby wówczas inspirowane formami tradycyjnymi na miejscu dawniej istniejącego ogrodu, lub na miejscu, na którym nigdy nie istniał żaden ogród, odpowiadałoby pojęciu „wspomnienia” lub „dzieła” wykluczającego wszelkie określenia ogrodu historycznego.

C. UŻYTKOWANIE

art. 18. Każdy ogród historyczny przeznaczony jest do oglądania i do zwiedzania, ale swobodny dostęp do niego powinien być ograniczony z uwagi i w zależności od jego wielkości i podatności na zniszczenie tak, aby chroniona była jego substancja oraz świadectwo kultury jakiego jest on wyrazem.

art. 19. Z natury swej i z powołania, ogród jest miejscem ciszy i spokoju, sprzyjającym bliskiemu współżyciu z naturą. Rola ta, którą spełnia w codzienności jest przeciwieństwem tej jaką pełni wyjątkowo, gdy jest użytkowany jako miejsce zabaw i rekreacji. Należy za tym

zapewnić takie warunki odwiedzania ogrodów historycznych, aby dopuszczana w drodze wyjątku zabawa służyła podniesieniu jego walorów a nie jego degradacji lub wynaturzeniu.

art. 20. Jeżeli, w życiu codziennym ogrody nadają się do zabaw spokojnych, to należy równocześnie stworzyć w ich bliskości tereny przeznaczone do zabaw ruchliwych i gwałtownych, tereny sportowe tak, aby odpowiadając na tego rodzaju zapotrzebowanie nie szkodzić równocześnie konserwacji ogrodów i miejsc o historycznym znaczeniu.

art. 21. Utrzymywanie ogrodów oraz ich konserwacja, której rytm narzucają działania zmierzające do odtworzenia ich autentycznego wyglądu powinny zawsze być traktowane priorytetowo w stosunku do wymogów wynikających z ich użytkowania. Organizowanie zwiedzania ogrodu historycznego powinno mieć na uwadze utrzymanie jemu właściwej atmosfery.

art. 22. W przypadku, gdy ogród jest otoczony murami, nie można go pozabawiać tego zamknięcia bez uprzedniego rozpatrzenia wszystkich konsekwencji niekorzystnych dla atmosfery tego ogrodu.

D. OCHRONA PRAWNA I ADMINISTRACYJNA

art. 23. Do obowiązków władz należy wprowadzenie, po zasięgnięciu opinii ekspertów, przepisów prawnych i administracyjnych zapewniających identyfikację, inwentaryzację i zabezpieczenie ogrodów historycznych. Ich ochrona powinna być włączona do planowania zagospodarowania terenowego. Do władz kompetentnych należy również, po zasięgnięciu opinii specjalistów, wprowadzenie w życie dyspozycji finansowych sprzyjających utrzymywaniu konserwacji, restauracji i ewentualnej restytucji ogrodów o tym charakterze.

art. 24. Ogród historyczny stanowi jeden z elementów naszego dziedzictwa, którego przetrwanie wymaga – z racji jego natury – stałej opieki osób wykwalifiko-

wanych. Odpowiedni system nauczania powinien zapewnić kształcenie specjalistów w tym zakresie, zarówno historyków jak architektów i architektów krajobrazu, ogrodników i botaników.

art. 25. Zainteresowanie ogrodami historycznymi powinno być stymulowane poprzez wszystkie działania zmierzające do rewaloryzacji dziedzictwa kulturowego, pogłębiania jego znajomości i oceny. Takimi działaniami są w szczególności: badania naukowe, wymiana międzynarodowa, rozprzestrzenianie informacji i publikacji, popularyzowanie, popieranie kontrolowanego zwiedzania ogrodów, uwrażliwienie społeczeństwa na wartości natury i

dziedzictwa historycznego poprzez środki masowego przekazu. Najpiękniejsze ogrody historyczne będą kandydować do wpisu na listę Dziedzictwa Światowego.

NOTABENE:

Takie są zalecenia odnoszące się do wszystkich ogrodów historycznych na świecie. Niniejsza „Karta Ogrodów” może być w przyszłości uzupełniona odpowiednimi przepisami odnoszącymi się do różnych rodzajów ogrodów w powiązaniu z krótkim opisem ich specyficznego charakteru.

